SODBA SODIŠČA (tretji senat)

z dne 17. novembra 2011*

V zadevi C-496/09,

zaradi tožbe zaradi neizpolnitve obveznosti na podlagi člena 228 ES, vložene dne 30. novembra 2009,

Evropska komisija, ki jo zastopajo L. Pignataro, E. Righini in B. Stromsky, zastopniki,

tožeča stranka,

proti

Italijanski republiki, ki jo zastopajo G. Palmieri, zastopnica, skupaj s F. Arenom in S. Fiorentinom, avvocati dello Stato,

tožena stranka,

* Jezik postopka: italijanščina.

SODIŠČE (tretji senat),

v sestavi K. Lenaerts, predsednik senata, J. Malenovský, E. Juhász, G. Arestis, T. von Danwitz in D. Šváby (poročevalec), sodniki,

generalna pravobranilka: V. Trstenjak,
sodna tajnica: A. Impellizzeri, administratorka,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 12. maja 2011,

na podlagi sklepa, sprejetega po opredelitvi generalne pravobranilke, da bo v zadevi razsojeno brez sklepnih predlogov,

izreka naslednjo

Sodbo

1 Komisija Evropskih skupnosti s tožbo predlaga Sodišču, naj:

– ugotovi, da Italijanska republika s tem, ko ni sprejela ukrepov, potrebnih za izvršitev sodbe z dne 1. aprila 2004 v zadevi Komisija proti Italiji (C-99/02, Recueil, str. I-3353) glede vračila pomoči od prejemnikov, ki so bile v skladu z Odločbo Komisije 2000/128/ES z dne 11. maja 1999 v zvezi s sistemi pomoči, ki jih izvaja Italija in se nanašajo na ukrepe za zaposlovanje (UL 2000, L 42, str.1), razglašene

za nezakonite in nezdružljive s skupnim trgom, ni izpolnila obveznosti iz te odločbe in iz člena 228(1) ES;

– naloži Italijanski republiki, da plača Komisiji dnevno denarno kazen, ki je bila prvotno določena na 285.696 EUR in nato zmanjšana na 244.800 EUR, zaradi zamude pri izvršitvi zgoraj navedene sodbe Komisija proti Italiji od dneva razglasitve sodbe v tej zadevi in do izvršitve navedene sodbe Komisija proti Italiji;

– naloži Italijanski republiki, da plača Komisiji pavšalni znesek, ki se izračuna tako, da se prvotno določeni dnevni znesek v višini 31.744 EUR, ki je bil znižan na 27.200 EUR, pomnoži s številom dni, ko je trajala kršitev, torej od dneva razglasitve zgoraj navedene sodbe Komisija proti Italiji in do dneva razglasitve sodbe v tej zadevi v zvezi z Odločbo 2000/128, in

– naloži Italijanski republiki plačilo stroškov.

I – Dejansko stanje

2 Komisija je 11. maja 1999 sprejela Odločbo 2000/128, katere členi od 1 do 4 določajo:

„Člen 1

1. Pomoči, ki jih je Italija nezakonito odobrila od novembra 1995 za zaposlovanje delavcev s pogodbami o poklicnem usposabljanju in zaposlitvi, ki jih določajo zakoni

863/84, 407/90, 169/91 in 451/94, so združljive s skupnim trgom in Sporazumom EGS, če se nanašajo na:

– ustvarjanje novih delovnih mest v podjetjih, ki so prejela pomoči za delavce, za katere je to prva zaposlitev ali ki so izgubili prejšnjo zaposlitev, v smislu smernic o državni pomoči za zaposlovanje,

– zaposlovanje delavcev, ki se težje vključijo ali ponovno vključijo na trg dela. Za namene te odločbe pojem ‚delavci, ki se težje vključijo ali ponovno vključijo na trg dela' vključuje osebe, ki so mlajše od 25 let, osebe, ki so končale univerzitetni študij (laurea) do vključno 29 let, ter dalj časa nezaposlene osebe, in sicer tiste, ki so vsaj leto dni brez zaposlitve.

2. Pomoči, ki so dodeljene s pogodbami o poklicnem usposabljanju in zaposlitvi, ki ne izpolnjujejo pogojev iz odstavka 1, niso združljive s skupnim trgom.

Člen 2

1. Pomoči, ki jih je Italija dodelila na podlagi člena 15 zakona 196/97 z namenom spremembe pogodb o poklicnem usposabljanju in zaposlitvi v pogodbe za nedoločen čas, so združljive s skupnim trgom in Sporazumom EGS, če je pogoj glede neto ustvarjenih delovnih mest, kot je opredeljen v smernicah o državni pomoči za zaposlovanje, izpolnjen.

Število zaposlenih v podjetju se izračuna tako, da se ne upošteva delovnih mest, za katera se pogodbe spremenijo, in delovnih mest, ustvarjenih s pogodbami za določen čas oziroma tistih delovnih mest, ki ne zagotavljajo stabilne zaposlitve.

2. Pomoči z namenom spremembe pogodb o poklicnem usposabljanju in zaposlitvi v pogodbe za nedoločen čas, ki ne izpolnjujejo pogoja iz odstavka 1, niso združljive s skupnim trgom.

Člen 3

Italija sprejme vse potrebne ukrepe, da ji prejemniki vrnejo pomoči, ki ne izpolnjujejo pogojev iz členov 1 in 2 in ki so bile že nezakonito dodeljene.

Vračilo se izvede v skladu z nacionalnimi pravili. Znesku za vračilo se pripišejo obresti od dneva, ko so bile pomoči izplačane prejemnikom, do dneva dejanskega vračila. Obresti se izračunajo na podlagi referenčne stopnje, ki se uporablja za izračun ekvivalenta dotacije v okviru regionalnih pomoči.

Člen 4

Italija v dveh mesecih od dneva vročitve te odločbe obvesti Komisijo o ukrepih, ki jih je sprejela za uskladitev s to odločbo."

II – Zgoraj navedena sodba Komisija proti Italiji

3 Komisija je 15. marca 2002 v skladu s členoma 226 ES in 88(2), drugi pododstavek, ES zoper Italijansko republiko vložila tožbo zaradi neizpolnitve obveznosti države, s katero je predlagala, naj se ugotovi, da ta država v predpisanem roku ni sprejela vseh potrebnih ukrepov, da bi prejemniki vrnili pomoči, ki so bile v skladu z Odločbo 2000/128 razglašene za nezakonite in nezdružljive s skupnim trgom, v vsakem primeru pa ta država članica o sprejetih ukrepih ni obvestila Komisije.

4 V točki 1 izreka zgoraj navedene sodbe Komisija proti Italiji je Sodišče odločilo:

„Italijanska republika s tem, ko v predpisanem roku ni sprejela vseh potrebnih ukrepov, da bi prejemniki vrnili pomoči, ki so bile v skladu z [Odločbo 2000/128] razglašene za nezdružljive s skupnim trgom, ni izpolnila obveznosti iz člena 3 in 4 te odločbe."

III – Predhodni postopek

5 Zaradi zgoraj navedene sodbe Komisija proti Italiji in zaradi napredovanja postopka za vračilo pomoči, je Komisija z dopisom z dne 7. julija 2004 določila, kako naj se zagotovi vračilo te pomoči. Ker italijanski organi niso odgovorili, je z dopisom z dne 7. decembra 2004 zahtevala informacije o tem, kako napreduje postopek za vračilo pomoči.

6 Potem ko je Komisija zahtevala informacije z dopisi z dne 28. februarja, 12. aprila, 28. junija in 19. avgusta 2005, jo je Italijanska republika obvestila, da je 588 podjetij dobilo pomoči, višje od 500.000 EUR, 871 podjetij pa pomoči med 250.000 in 500.000 EUR in da so bili septembra 2005 1009 podjetjem od 1457 vročeni nalogi za vračilo pomoči ter da so podjetja, ki so prejela pomoči, zoper navedena podjetja vložila številne tožbe.

7 Komisija se je z dopisom z dne 27. oktobra 2005 strinjala s predlogom Italijanske republike, da se ne zagotovi vračilo pomoči, ki so bile odobrene po novembru 1995, če so se te nanašale na postopke zaposlovanja delavcev pred tem datumom. Komisija je ob tej priložnosti tudi vprašala to državo članico o tem, zakaj 448 nalogov za vračilo pomoči še ni bilo poslano naslovnikom, o že vrnjenih zneskih in o zneskih, ki jih je še treba vrniti; ta vprašanja je ponovila v dopisu z dne 9. decembra 2005.

8 Ker je Italijanska republika Komisijo obvestila o tem, da je bilo treba 62 podjetij izključiti iz postopka za vračilo, je Komisija zadevno državo vprašala o razlogih te izključitve, saj bi morali biti postopki preverjanja končani pred začetkom leta 2005, ponovila pa je tudi zahteve za napredovanje postopka za vračilo.

9 Italijanski organi so z dopisom z dne 29. marca 2006 obvestili Komisijo o tem, da se iz postopka za vračilo dodatno izključi 113 podjetij in izkazali, da je bilo zoper naloge za vračilo pri sodiščih vloženih 363 tožb. Komisija je 11. aprila in 6. julija 2006 ponovno zahtevala pojasnila in natančne podatke ter povabila te organe na sestanek.

10 Na sestanku 20. julija 2006 je Italijanska republika oznanila, da bo ustanovljen nov upravni organ, v okviru katerega bodo združeni vsi postopki za vračilo pomoči.

11 Italijanski organi so 10. novembra 2006 obvestili Komisijo, da je celotni znesek, ki bi ga moralo vrniti 1059 podjetij, znašal 444.738.911,88 EUR, od katerih je bilo 2.481.950,42 EUR že vrnjenih.

12 Komisija je 19. decembra 2006, ko je izkazala, da postopek za vračilo ni napredoval, italijanskim organom pojasnila, da lahko na podlagi člena 228(2) ES vloži tožbo pred Sodiščem Evropskih skupnosti. Ti organi so Komisiji z dopisom z dne 23. marca 2007 odgovorili, da je bil celoten znesek pomoči, ki jo je treba vrniti, 519.958.761,97 EUR, od katerih je bilo 1.626.129,22 EUR že vrnjenih.

13 Komisija je 19. julija 2007 Italijanski republiki v skladu s to določbo poslala uradni opomin, v katerem je poudarila nezmožnost te države članice, da jasno določi število prejemnikov, ki morajo vrniti zadevne nezakonite pomoči.

14 Italijanska republika je z odgovoroma na ta uradni opomin 23. septembra in 7. decembra 2007 obvestila Komisijo, da je bilo z dekretom predsednika Sveta ministrov z dne 23. maja 2007 o izjavah, ki nadomeščajo notarski zapis v zvezi z nekaterimi državnimi pomočmi, ki jih je Evropska komisija razglasila za nezdružljive (GURI št. 160,

z dne 12. julija 2007, str. 13), predvideno, da podjetja, ki so prejemniki pomoči, ki so nezakonite in niso združljive s skupnim trgom, ne morejo pridobiti novih državnih pomoči, če predhodno ne izjavijo, da so vrnila prve; obvestila pa jo je tudi o tem, da je odprla blokiran bančni račun pri Banca d'Italia, na katerega so lahko podjetja, ki so morala vrniti pomoči, nakazala zneske pomoči. Poleg tega je ta država navedla, da so obstajale objektivne težave pri vračanju, povezane z velikim številom prejemnikov, ker je Odločba 2000/128 uvedla nova merila za preverjanje združljivosti pomoči od novembra 1995, kot so diplome delavcev in morebitno povečanje števila zaposlenih zaradi novih zaposlitev.

15 Komisija je 1. februarja 2008 Italijanski republiki poslala obrazloženo mnenje na podlagi člena 228(2) ES, v katerem je upoštevala praktične težave, s katerimi se je Italijanska republika srečala v postopku za vračilo pomoči, ki so bile nezakonito dodeljene, in dejstvo, da so se postopki izvrševanja Odločbe 2000/128 končno začeli, vendar je navedla, da je bilo več kot tri leta po zgoraj navedeni sodbi Komisija proti Italiji vrnjenih le 0,5 % zadevnih nezakonitih pomoči. To državo članico je tudi pozvala, naj se v roku dveh mesecev od vročitve obrazloženega mnenja s tem mnenjem uskladi in sprejme potrebne ukrepe za izvršitev te sodbe.

16 Italijanski organi so v odgovoru Komisiji predložili različna dejstva in dokaze, s katerimi so izkazali zvišanje vrnjenih zneskov in sprejetje uredbe-zakona št. 59 z dne 8. aprila 2008 glede nujnih predpisov za izvajanje obveznosti Skupnosti in izvršitev sodb sodišča Evropskih skupnosti (GURI št. 84, z dne 9. aprila 2008, str. 3), pri čemer je ta uredba-zakon namenjena temu, da italijanska sodišča rešijo problem glede postopkov odloga izvršitve nalogov za vračilo. Potem ko je bila ta uredba-zakon poslana

Komisiji, je Komisija v dopisih z dne 14. maja in 23. julija 2008 sporočila, da bo za nekaj mesecev odložila vložitev tožbe pri Sodišču, da bi v tem času lahko ocenila, kako ta nova ureditev vpliva na postopek za vračilo.

17 Po zahtevi Komisije po posodobljenih podatkih glede napredovanja postopka za vračilo je Italijanska republika 11. septembra 2008 predložila dokaze, iz katerih je razviden celoten znesek, ki ga je treba vrniti in ki znaša 389.712.614,57 EUR ter zneski v višini 37.508.710,80 EUR, ki so bili že vrnjeni do 3. septembra 2008.

18 Italijanski organi so 14. novembra 2008 Komisiji predložili nov izračun zneskov, ki jih je treba vrniti in jih zmanjšali na 363.526.898,76 EUR, od katerih je bilo 43.348.730,34 EUR že plačanih, in zatrjevali, da je izvršbo glede zneskov izvedla družba, ki je bila popolnoma svobodna pri določanju rokov za vračilo terjatev in ki jo je mogoče pozvati na odgovornost za svoja dejanja šele po treh letih, ko je sprejela to vlogo.

19 Italijanska republika je 22. junija 2009 obvestila Komisijo, da je bilo treba zneske, ki jih je treba vrniti, znižati na 281.525.686,79 EUR, od katerih je bilo 52.088.600,60 EUR že vrnjenih.

20 Komisija se je v teh okoliščinah odločila vložiti to tožbo.

IV – Neizpolnitev obveznosti

A – *Trditve strank*

21 Komisija trdi, da Italijanska republika ni izpolnila obveznosti, saj po poteku roka, ki je bil določen v obrazloženem mnenju, tej državi niso bile vrnjene vse pomoči, ki so bile plačane nezakonito, in sicer 519.958.761,97 EUR, znesek, ki je bil določen v dopisu te države članice z dne 23. marca 2007.

22 Komisija tudi izključuje kakršnokoli absolutno nemožnost zagotovitve vračila teh pomoči, ker zatrjuje, da je zadevna država članica v predhodnem postopku ni nikoli uveljavljala, in da pogoji za to nemožnost v tej zadevi očitno niso izpolnjeni. Glede tega naj bi Sodišče v točki 27 zgoraj navedene sodbe Komisija proti Italiji že zavrnilo dejstvo, da se Italijanska republika na tej podlagi sklicuje na veliko število podjetij, na katera se nanaša postopek za vračilo in na še večje število zadevnih delavcev.

23 Italijanska republika izpodbija celotni znesek, ki ga je treba vrniti in ga določa na 251.271.032,37 EUR ter trdi, da je do julija 2010 dobila vrnjenih le 63.062.555,46 EUR, katerim mora vendarle dodati 73.353.387,28 EUR iz različnih naslovov, kot izkazujejo dokazi, ki jih vsebuje DVD, priložen k dupliki.

24 Na glavni obravnavi je glede tega Komisija priznala, da je celoten znesek dodeljenih pomoči dejansko znašal 251.271.032,37 EUR in da so bile pomoči v višini 63.062.555,46 EUR dejansko vrnjene Italijanski republiki.

25 Italijanska republika je pri izpodbijanju neizpolnitve obveznosti trdila, da se v postopku za vračilo zadevnih nezakonitih pomoči kaže posebna težava, ki izpolnjuje pogoje za začasno absolutno nemožnost. Glede tega nakazuje na pogojni značaj Odločbe 2000/128. Trdi tudi, da italijanska uprava ni razpolagala z dokazi, na podlagi katerih bi lahko ugotovila združljivost teh pomoči s skupnim trgom. Poleg tega naj bi začela vse potrebne postopke pri zadevnih podjetjih, da bi izvedli postopek za vračilo. Uvedba tega postopka zoper vsa podjetja, ki so bila oproščena socialnih izdatkov, in prilagoditev njegovega zakonskega okvira v ta namen bi omogočila pridobitev podatkov, ki so nepogrešljivi za izvršitev njene obveznosti zagotovitve vračila in bi vodila k znatnemu povečanju vrnjenih zneskov. Zato so v obdobju, za katerega italijanski organi nimajo dovolj podatkov za uvedbo postopkov za vračilo, pogoji za absolutno nemožnost izpolnjeni in tak položaj ne bo obstajal več, ko bodo na voljo dokazi, potrebni za ta postopek.

B – *Presoja Sodišča*

26 Pri ugotavljanju, ali je Italijanska republika sprejela vse potrebne ukrepe za izvršitev zgoraj navedene sodbe Komisija proti Italiji, je treba preveriti, ali so zneske pomoči, ki so še vedno predmet tega spora, podjetja, ki so bila prejemniki pomoči, vrnila.

27 Glede tega je treba spomniti, da je v skladu z ustaljeno sodno prakso datum, po katerem se presoja neizpolnitev obveznosti na podlagi člena 228 ES, datum izteka roka, ki je določen v obrazloženem mnenju, izdanem na podlagi te določbe (glej sodbi z dne 12. julija 2005 v zadevi Komisija proti Franciji, C-304/02, ZOdl., str. I-6263, točka 30, in z dne 7. julija 2009 v zadevi Komisija proti Grčiji C-369/07, ZOdl., str. I-5703, točka 43), v tem primeru je to 1. april 2008.

28 Ni sporno, da na ta datum neupravičeno plačane pomoči niso bile v celoti vrnjene italijanskim organom in zato zgoraj navedena sodba Komisija proti Italiji ni bila v celoti izvršena.

29 Glede razloga, ki ga uveljavlja Italijanska republika, in sicer da je naletela na začasno absolutno nemožnost, da zahteva vračilo zadevnih pomoči, ker naj bi šlo za veliko število podjetij, ki so bila prejemniki pomoči, in da ni imela potrebnih podatkov za določitev zneskov, ki jih je treba vrniti, je treba najprej navesti, da je Sodišče že zavrnilo podobno trditev v točkah 22 in 23 zgoraj navedene sodbe Komisija proti Italiji.

30 Glede tega je Sodišče najprej navedlo ustaljeno sodno prakso, iz katere izhaja, da če zoper odločbo Komisije, s katero se zahteva odprava državne pomoči, ki ni združljiva s skupnim trgom, ni bila vložena direktna tožba ali je bila taka tožba zavrnjena, je edini ugovor, ki ga lahko uveljavlja država članica zoper tožbo zaradi neizpolnitve obveznosti, absolutna nemožnost pravilnega izvajanja te odločbe, ter nato v teh točkah 22 in 23 opozorilo, da niti strah pred notranjimi težavami, čeprav so nepremostljive, niti dejstvo, da zadevna država članica izkaže, da mora nujno preveriti individualen položaj vsakega zadevnega podjetja, ne more utemeljiti tega, da ta država ne spoštuje obveznosti, ki jih ima na podlagi prava Unije.

31 Ugotoviti je treba tudi, da so se ukrepi, ki jih izvaja Italijanska republika od leta 2006 za blaženje težav pri določanju in izterjavi zneskov zadevnih nezakonitih pomoči, izkazali za take, ki pospešujejo vračilo teh pomoči – kot to sicer uveljavlja ta država članica – in da je zamudo pri izvajanju Odločbe 2000/128 v glavnem moč pripisati pozni intervenciji te države članice, ki je sprejela te ukrepe šele po več kot dveh letih od razglasitve zgoraj navedene sodbe Komisija proti Italiji. Glede tega ni pomembno dejstvo, da je zadevna država članica obvestila Komisijo o težavah, na katere je naletela pri zagotavljanju vračila teh pomoči, in o rešitvah za odpravo teh težav.

32 Poleg tega, čeprav je res, da je Italijanska republika potrebovala več časa za določitev prejemnikov in zneskov pomoči, ki so bile dodeljene v skladu z ureditvijo, ki je bila razglašena za nezdružljivo s skupnim trgom – kot da bi šlo za posamično pomoč – ki pa je dejavnik, ki ga je treba upoštevati pri določanju osnovnega zneska denarne kazni, iz pojasnil te države članice ne izhaja, da, kot zahteva izvršitev sodbe zaradi neizpolnitve obveznosti, ki je bila izdana v podobnem primeru, so bili vsi ukrepi, ki so bili sprejeti z namenom vračila zadevnih pomoči, podvrženi stalnemu in učinkovitemu nadzoru.

33 Italijanska republika torej ne more veljavno izkazati, da je sprejela vse potrebne ukrepe za izvršitev postopka za vračilo zadevnih pomoči.

34 V teh okoliščinah je treba ugotoviti, da Italijanska republika s tem, ko na datum izteka roka, ki ga je Komisija v skladu s členom 228 ES določila v obrazloženem mnenju z dne 1. februarja 2008, ni sprejela vseh ukrepov za izvršitev zgoraj navedene sodbe Komisija proti Italiji v zvezi z vračilom pomoči s strani prejemnikov, ki so bile

v skladu z Odločbo 2000/128 razglašene za nezakonite in nezdružljive s skupnim trgom, ni izpolnila obveznosti iz te odločbe in člena 228(1) ES.

V – Denarne sankcije

35 Ker je bilo ugotovljeno, da Italijanska republika ni izvršila zgoraj navedene sodbe Komisija proti Italiji, ji lahko Sodišče na podlagi člena 228(2), tretji pododstavek, ES naloži plačilo pavšalnega zneska ali denarne kazni.

36 Glede tega je treba opozoriti, da je Sodišče pristojno, da v vsaki zadevi glede na okoliščine primera, o katerem odloča, in glede na stopnjo prepričevanja in odvračanja, ki se mu zdi potrebna, določi primerne denarne sankcije, da se zagotovi kar najhitrejša izvršitev sodbe, s katero je bila predhodno ugotovljena neizpolnitev obveznosti, in da se preprečijo ponovne podobne kršitve prava Unije (sodba z dne 31. marca 2011 v zadevi Komisija proti Grčiji, C-407/09, ZOdl., str. I-2467, točka 29 in navedena sodna praksa).

37 Predlogi Komisije zato Sodišča ne zavezujejo in so zgolj koristen napotek. Prav tako smernice, ki jih vsebujejo obvestila Komisije, za Sodišče niso zavezujoče, temveč prispevajo k zagotovitvi preglednosti, predvidljivosti in pravne varnosti v zvezi z ravnanjem te institucije (zgoraj navedena sodba Komisija proti Grčiji z dne 7. julija 2009, točka 112 in navedena sodna praksa).

A – *Denarna kazen*

1. Trditve strank

38 Komisija, sklicujoč se na način izračuna, ki je določen v Obvestilu SEC(2005) 1658 z dne 13. decembra 2005 v zvezi z izvajanjem člena 228 ES, kakor je bilo posodobljeno z Obvestilom SEC(2010) 923 z dne 20. julija 2010 z naslovom „Izvajanje člena 260 Pogodbe o delovanju Evropske unije. Posodobitev podatkov, ki se uporabljajo za izračun pavšalnih zneskov in denarnih kazni, ki jih bo Komisija predlagala Sodišču v okviru postopkov kršitev“ (v nadaljevanju: Obvestilo iz 2010), ocenjuje, da je dnevna denarna kazen, ki je bila prvotno določena na 285.696 EUR in bila v skladu z Obvestilom iz 2010 znižana na 244.800 EUR, in ki je bila izračunana na podlagi pavšalne osnove 600 EUR, pomnožene s koeficientom resnosti 8, koeficientom trajanja 3 in faktorjem *n 17,* sorazmerna z resnostjo in trajanjem kršitve ob upoštevanju tega, da mora imeti taka denarna kazen prisilni in odvračilni učinek.

39 Glede tega Komisija zatrjuje, prvič, da so določbe Pogodbe ES o državnih pomočeh eden od temeljev za uresničevanje notranjega trga, kar naj bi izhajalo zlasti iz zgradbe člena 87 ES in iz sodne prakse Sodišča. Drugič, škodljivi učinki, če nezakonite pomoči ne bi bile vrnjene, naj bi bili toliko večji, če so bile te visoke in so jih prejela številna podjetja iz različnih gospodarskih sektorjev. Navaja tudi, da je na dan, ko je bila vložena tožba pri Sodišču, kršitev trajala 62 mesecev. Prav tako navaja, da je bila njena presoja potrjena v točkah od 118 do 120 zgoraj navedene sodbe Komisija proti Grčiji z dne 7. julija 2009.

40 Italijanska republika trdi, da je znesek denarne kazni, ki jo predlaga Komisija, nesorazmeren in napačen. V tem znesku naj se po eni strani ne bi upošteval napredek pri izvajanju obveznosti te države članice, katerega posledica je bila, da so zadevna podjetja dejansko plačala 70 % zneska, ki ga je bilo treba vrniti, in po drugi strani bistvene težave pri zadevnem vračilu. Ta država članica zatrjuje tudi nesorazmernost koeficienta resnosti, ki bi moral biti 1, če se upošteva koeficient 4, ki ga predlaga Komisija v zadevi, v kateri je bila izdana sodba z dne 25. novembra 2003 v zadevi Komisija proti Španiji (C-278/01, Recueil, str. I-14141), ki se nanaša na vprašanja o zdravju ljudi in okolju.

41 Nazadnje Italijanska republika predlaga, da mora Sodišče prilagoditi znesek denarne kazni napredku pri izvajanju obveznosti zadevne države članice, kot je to storilo v zgoraj navedeni sodbi Komisija proti Španiji. Če se tega zneska ne prilagodi, bi to bila velika napaka, ki bi vplivala na načine izračuna, ki jih predlaga Komisija.

2. Presoja Sodišča

a) Načelo naložitve denarne kazni

42 Sodišče je v zvezi z naložitvijo denarne kazni razsodilo, da je ta kazen praviloma utemeljena le ob trajanju neizpolnitve obveznosti, ki izhaja iz neizvršitve predhodne sodbe Sodišča, do presoje dejanskega stanja s strani Sodišča (zgoraj navedena sodba Komisija proti Grčiji z dne 7. julija 2009, točka 59 in navedena sodna praksa).

43 Poleg tega glede vračila državnih pomoči, ki so nezdružljive s skupnim trgom, iz sodne prakse Sodišča ter iz uvodne izjave 13 Uredbe Sveta (ES) 659/1999 z dne 22. marca 1999 o določitvi podrobnih pravil za uporabo člena 93 Pogodbe ES (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 8, zvezek 1, str. 339) izhaja, da mora država članica, ki dodeli pomoč, dejansko zagotoviti vračilo teh pomoči in to nemudoma, da se zagotovi polni učinek odločbe Komisije, ki določa zagotovitev vračila nezakonito plačanih pomoči (glej v tem smislu sodbo z dne 5. oktobra 2006 v zadevi Komisija proti Franciji, C-232/05, ZOdl., str. I-10071, točke 42, 43 in 50).

44 V tem primeru je treba ugotoviti, da na datum, ko se je končal ustni postopek v tej zadevi, znaten del zadevnih pomoči ni bil vrnjen, s čimer se tako preprečuje ponovna vzpostavitev učinkovite konkurence, kot jo določa uvodna izjava 13 Uredbe št. 659/1999.

45 V teh okoliščinah Sodišče meni, da je naložitev plačila denarne kazni Italijanski republiki ustrezen finančni način, da se jo spodbudi k sprejetju potrebnih ukrepov za odpravo ugotovljene neizpolnitve obveznosti in se zagotovi popolna izvršitev Odločbe 2000/128 in zgoraj navedene sodbe Komisija proti Italiji.

b) Naložitev denarne kazni

46 Pri naložitvi denarne kazni v tej zadevi, je treba najprej določiti obliko denarne kazni, nato njen osnovni znesek in nazadnje pogoje, ob katerih ta kazen ugasne.

i) Oblika denarne kazni

47 Pri določanju oblike denarne kazni je treba upoštevati posebnost, na katero se sklicuje Italijanska republika pri vračilu pomoči, ki so bile plačane v skladu z ureditvijo, ki je bila z Odločbo 2000/128 razglašena za nezdružljivo s skupnim trgom.

48 Glede nespremenljivosti zneska denarne kazni, ki ga predlaga Komisija, je očitno, da bi Italijanska republika Odločbo 2000/128 in posledično tudi zgoraj navedeno sodbo Komisija proti Italiji zelo težko v celoti izvršila v kratkem roku, saj se postopki, ki iz njiju izhajajo, nanašajo na številna podjetja.

49 Glede na to posebnost je sicer možno, da bi tej državi članici uspelo znatno pospešiti izvrševanje Odločbe 2000/128, vendar je v tem roku ne bi mogla v celoti izvršiti. Če bi bil znesek denarne kazni nespremenljiv, bi bilo mogoče to denarno kazen v celoti zahtevati, dokler zadevna država članica ne bi v celoti izvršila te odločbe. V teh okoliščinah je sankcija, ki upošteva morebitni napredek države članice pri izpolnjevanju njenih obveznosti, prilagojena posebnim okoliščinam tega primera in zato sorazmerna z ugotovljeno kršitvijo (glej po analogiji zgoraj navedeno sodbo Komisija proti Španiji, točki 48 in 49).

50 Glede tega je treba navesti tudi, da mora zadevna država članica v zvezi z zagotovitvijo vračila nezakonitih državnih pomoči – kakor to izhaja iz načela lojalnega sodelovanja – predložiti tej instituciji dokaz, da so bile te pomoči vrnjene, da bi bilo zagotovljeno popolno spoštovanje določb Pogodbe in kakor to izhaja v tem primeru iz člena 4 Odločbe 2000/128 (glej v tem smislu zgoraj navedeno sodbo Komisija proti

Grčiji z dne 7. julija 2009, točka 75). Pri izračunu denarne kazni v tem sporu se torej vračilo teh pomoči upošteva le, če je bila Komisija o tem obveščena in je lahko ocenila, ali je bil dokaz o tem primeren.

51 Da bi bila denarna kazen prilagojena konkretnim okoliščinam obravnavane zadeve in sorazmerna z ugotovljeno kršitvijo je treba glede na navedeno določiti višino te kazni tako, da se upošteva napredek tožene države članice pri izvrševanju Odločbe 2000/128 (glej v tem smislu zgoraj navedeno sodbo Komisija proti Španiji, točka 50), če iz spisa izhaja, da bi ta država lahko predložila neposreden in zanesljiv dokaz glede tega izvrševanja, tako da bi se določitev take spremenljive denarne kazni izkazala za uporabno. V tem primeru je Italijanska republika dupliki priložila DVD z dokazi v obliki potrdil o plačilu, iz katerih so neposredno in zanesljivo razvidne finančne transakcije glede zagotovitve vračila že vrnjenih nezakonitih pomoči. Ko je bila pisno pozvana, je Komisija navedla, da ta potrdila o plačilu za posamezna podjetja, če jih primerjamo z zneski, določenimi v popravku bilance stanja, ki se tudi nahajajo v prilogi te vloge, potrjujejo trditve Italijanske republike glede zneska že vrnjenih pomoči, in sicer v višini 63.062.555 EUR. V teh okoliščinah je mogoče predložitev teh potrdil s strani te države članice šteti, kot da je bil predložen neposredni in zanesljiv dokaz o izpolnitvi obveznosti v tem primeru.

52 Zato je treba Italijanski republiki naložiti periodično plačilo zneska, ki se izračuna tako, da se osnovni znesek pomnoži z odstotkom nezakonitih pomoči, ki še niso bile vrnjene, ali glede katerih ni bilo dokazano, da so bile vrnjene, glede na celoten še nevrnjen znesek na dan razglasitve te sodbe (glej po analogiji zgoraj navedeno sodbo Komisija proti Španiji, točka 50).

53 Pri izračunu denarne kazni v tem sporu je mogoče vračilo teh pomoči upoštevati le, če je bila Komisija o tem obveščena in je lahko ocenila primernost takega dokaza, ki ji je bil v ta namen predložen (glej v tem smislu zgoraj navedeno sodbo Komisija proti Grčiji z dne 7. julija 2009, točka 75).

54 Zato je treba periodično denarno kazen določiti na podlagi polletja, tako da Komisija lahko oceni, kako napreduje vračanje ob upoštevanju stanja, ki prevladuje na koncu zadevnega obdobja, in se ob tem toženi državi članici dopusti čas, ki je potreben, da zbere in predloži Komisiji dokaze glede zagotovitve vračila nezakonito plačanih pomoči za zadevno obdobje.

55 Zato se bo denarna kazen določila na polletni podlagi, znesek te kazni pa bo izračunan tako, da se osnovni znesek pomnoži z odstotkom nezakonitih pomoči, ki ob koncu zadevnega obdobja še niso bile vrnjene ali glede katerih ni bilo dokazano, da so bile vrnjene, glede na celoten še nevrnjen znesek na dan razglasitve te sodbe.

ii) Osnovni znesek denarne kazni

56 Opozoriti je treba, da Sodišče pri izvrševanju pooblastila za odločanje po prostem preudarku na tem področju določi tako denarno kazen, da je ta po eni strani prilagojena okoliščinam in po drugi strani sorazmerna z ugotovljeno kršitvijo in z zmožnostjo plačila zadevne države članice (zgoraj navedena sodba Komisija proti Grčiji z dne 7. julija 2009, točka 114 in navedena sodna praksa).

57 V okviru presoje Sodišča so temeljna merila pri presoji Sodišča, ki jih je treba upoštevati za zagotovitev prisilne narave denarne kazni z namenom enotne in učinkovite uporabe prava Skupnosti, načeloma trajanje kršitve, stopnja njene resnosti in zmožnost plačila zadevne države članice. Za uporabo teh meril mora Sodišče upoštevati zlasti posledice neizvršitve za zasebne in javne interese ter obstoječo nujnost, da zadevna država članica izpolni svoje obveznosti (zgoraj navedena sodba Komisija proti Grčiji z dne 7. julija 2009, točka 115 in navedena sodna praksa).

58 Glede trajanja kršitve iz ustaljene sodne prakse izhaja, da mora Sodišče to presoditi ob upoštevanju trenutka, v katerem Sodišče obravnava dejansko stanje, in ne trenutka, ko se je Komisija obrnila nanj (glej v tem smislu zgoraj navedeno sodbo Komisija proti Grčiji z dne 7. julija 2009, točka 116 in navedena sodna praksa).

59 Ker Italijanska republika ni dokazala, da se je neizpolnitev obveznosti, ki se nanaša na izvršitev zgoraj navedene sodbe Komisija proti Italiji v celoti, prenehala – kakor je bilo to ugotovljeno v točki 44 te sodbe – je torej treba ugotoviti, da ta neizpolnitev traja več kot sedem let, kar je precej dolgo obdobje.

60 Glede resnosti kršitve je treba opozoriti na temeljno naravo določb Pogodbe na področju konkurence, zlasti pa tistih, ki se nanašajo na državne pomoči in ki so odraz ene od bistvenih nalog, podeljenih Evropski uniji. Ko Sodišče presoja o možnosti in višini denarne kazni, ta temeljna narava izhaja iz člena 3(3) PEU, in sicer vzpostavitve notranjega trga, kot tudi iz Protokola št. 27 o notranjem trgu in konkurenci, ki je v skladu s členom 51 PEU sestavni del Pogodb in ki določa, da notranji trg vključuje sistem, s katerim se preprečuje izkrivljanje konkurence.

61 Namen vračila pomoči, ki niso združljive s skupnim trgom, je odpraviti izkrivljanje konkurence, ki jo je povzročila konkurenčna prednost, ki jo je imel prejemnik te pomoči na trgu v primerjavi s svojimi konkurenti, da bi se tako vzpostavil položaj, kakršen je bil pred izplačilom te pomoči (glej v tem smislu sodbo z dne 4. aprila 1995 v zadevi Komisija proti Italiji, C-348/93, Recueil, str. I-673, točka 27).

62 Poleg tega vračilo sankcionira ne le nezdružljivost zadevne pomoči, ampak tudi neizpolnitev dveh obveznosti države članice, ki ju določa člen 108(3) PDEU, na podlagi katerega mora ta država obvestiti Komisijo o vseh načrtih za dodelitev ali spremembo pomoči in ne sme izvajati predlaganih ukrepov, dokler v tem postopku ni sprejet dokončen sklep.

63 Nazadnje je treba dodati, da je v tem primeru poleg dejstva, da zadevne nezakonite pomoči posebno škodujejo konkurenci zaradi njihovega visokega zneska, zaradi posebno velikega števila prejemnikov teh pomoči ter izplačila teh pomoči neodvisno od gospodarskega sektorja prejemnikov, treba ugotoviti, kakor je pravilno ugotovila Komisija, da znaten del zadevnih pomoči še ni bil vrnjen oziroma dokaz o zagotovitvi vračila Komisiji ni bil predložen.

64 Tako – kot je razvidno iz razprave na obravnavi – je treba navesti, da se Italijanska republika in Komisija strinjata glede celotnega zneska dodeljenih pomoči, ki znaša 251.271.032,37 EUR. Komisija dodaja tudi, da je treba pomoči v višini 63.062.555 EUR šteti za vrnjene.

65 V zvezi s tem, ali je Italijanska republika zmožna plačati, je Sodišče že večkrat odločilo, da je metoda izračuna, ki ga je predlagala Komisija, in sicer da se osnovni znesek pomnoži s posebnim koeficientom, ki se uporabi za zadevno državo članico, primeren način odražanja plačilne zmožnosti zadevne države članice, ob ohranitvi razumnih razlik med različnimi državami članicami (zgoraj navedena sodba Komisija proti Grčiji z dne 7. julija 2009, točka 123 in navedena sodna praksa). Zato je treba, kot je v skladu z Obvestilom iz 2010 že storila Komisija, upoštevati nedavno inflacijo in bruto domači proizvod (BDP) v zadevni državi članici.

66 Vendar mora Sodišče pri določanju osnovnega zneska denarne kazni v tem sporu upoštevati tudi posebnosti glede vračila pomoči, ki so bile izplačane v skladu z ureditvijo pomoči, ki je bila razglašena za nezdružljivo s skupnim trgom, kakor so bile ugotovljene v točki 32 te sodbe.

67 V skladu z zgoraj navedenimi ugotovitvami Sodišče meni, da je v tem primeru primerno naložiti denarno kazen v višini osnovnega zneska 30 milijonov EUR za polletje.

68 Zato je treba Italijanski republiki naložiti, naj Komisiji na račun „Lastni viri Evropske unije“ plača denarno kazen v višini, ki ustreza osnovnemu znesku 30 milijonov EUR, pomnoženemu z odstotkom nezakonitih in nezdružljivih pomoči, ki ob koncu zadevnega obdobja še niso bile vrnjene ali glede katerih ni bilo dokazano, da so bile vrnjene, in ki se izračuna glede na celoten še nevrnjen znesek na dan razglasitve te sodbe, in sicer od te sodbe do izvršitve navedene sodbe z dne 1. aprila 2004 na polletno zamudo

pri izvajanju potrebnih ukrepov za izvršitev zgoraj navedene sodbe Komisija proti Italiji z dne 1. aprila 2004.

iii) Načini ugasnitve denarne kazni

69 Opozoriti je treba, da mora zadevna država članica, kakor to izhaja iz točke 51 te sodbe, Komisiji predložiti neposreden in zanesljiv dokaz glede izvrševanja Odločbe 2000/128 in glede dejanske zagotovitve vračila zadevnih nezakonitih pomoči.

70 Če so zadevne nezakonite pomoči vrnila podjetja, ki so bila prejemniki, mora Italijanska republika predložiti potrdila o plačilu, ki dokazujejo vsako finančno transakcijo, ki domnevno ustreza vračilu dela nezakonitih pomoči, katerih vračilo je treba zagotoviti.

71 Če ta predpostavka ni izpolnjena, je treba prilagoditi naravo zahtevanega dokaza posebnostim, ki obstajajo v dejanskih položajih in s katerimi se zadevna država članica sooča pri zagotavljanju vračila.

72 Če morajo zadevne pomoči vrniti podjetja, ki so v stečaju ali v stečajnem postopku, v katerem se unovčijo sredstva in poplačajo obveznosti, je treba opozoriti, da iz ustaljene sodne prakse izhaja, da dejstvo, da so podjetja v težavah ali v stečaju, ne vpliva

na obveznost vračila (glej zlasti sodbo z dne 6. decembra 2007 v zadevi Komisija proti Italiji, C-280/05, točka 28 in navedena sodna praksa).

73 Iz sodne prakse izhaja tudi, da je vzpostavitev prejšnjega stanja in odpravo izkrivljanja konkurence, ki je nastala zaradi nezakonitega izplačila pomoči, načeloma mogoče doseči z vpisom obveznosti v zvezi z vrnitvijo nezakonite pomoči v bilanco stanja tega podjetja (sodba z dne 14. aprila 2011 v zadevi Komisija proti Poljski, C-331/09, ZOdl., str. I-2933, točka 60 in navedena sodna praksa).

74 Za izračun denarne kazni v tem sporu mora torej Italijanska republika Komisiji predložiti dokaz o vpisu zadevnih terjatev v okviru stečajnega postopka. Če tega ne more doseči, mora ta država članica predložiti vse dokaze, s katerimi je mogoče dokazati, da je ravnala z vso potrebno skrbnostjo. Če bi bil predlog za vpis zavrnjen, bi morala zlasti predložiti dokaz, da je v skladu z nacionalnim pravom začela vse postopke za izpodbijanje te zavrnitve.

75 Posledično in v nasprotju s trditvami Komisije Italijanski republiki ne bi bilo mogoče naložiti obveznosti predložitve dokaza za namene izračuna denarne kazni v tem sporu in glede podjetij v stečaju ali v stečajnem postopku, ne le glede vpisa obveznosti v pasivo teh podjetij, ampak tudi glede prodaje njihovih sredstev pod tržnimi pogoji. Kot pravilno zatrjuje ta država članica, se za to, da bi bilo ugodeno predlogu Komisije glede plačila denarnih kazni, ki so dolgovane zaradi izvršitve te sodbe, ne upoštevajo zneski, ki jih podjetja v stečaju še niso vrnila, ampak tisti zneski, glede vračila katerih je zadevna država članica ravnala z vso potrebno skrbnostjo. V nasprotnem primeru ta denarna kazen ne bi bila več prilagojena niti sorazmerna z ugotovljeno neizpolnitvijo, kakor je bilo ugotovljeno v točki 49 te sodbe, ker bi Italijanski republiki naložila

denarno breme, ki izhaja iz same narave stečajnega postopka in iz neelastičnega trajanja tega postopka, na katerega pa ta država članica nima neposrednega vpliva.

76 Če bi morala podjetja, zoper katera so bili brezuspešno uvedeni posamični ukrepi za zavarovanje in izvršbo, vrniti zadevne nezakonite pomoči, je treba opozoriti, da mora zadevna država članica sprejeti vse ukrepe, ki omogočajo vračilo nezakonitih pomoči, in o njih obvestiti Komisijo ter po potrebi ukrepe glede uvedbe stečajnega postopka, tako da bi ta lahko uveljavljala terjatve na premoženje takih podjetij (glej v tem smislu zgoraj navedeno sodbo Komisija proti Italiji z dne 6. decembra 2007, točka 28 in navedena sodna praksa). Zato mora država članica v skladu z načeli, na katere je bilo opozorjeno v točkah od 72 do 74 te sodbe, predložiti dokaz najprej glede uvedbe stečajnega postopka zoper zadevna podjetja in nato o vpisu terjatev v pasivo teh podjetij.

77 Če bi morala pomoč vrniti podjetja, ki so prenehala obstajati, zadostuje kot dokaz potrdilo o izbrisu teh podjetij iz registra, s katerim se dokaže njihov neobstoj in zato nemožnost zagotovitve vračila teh pomoči.

78 Nazadnje bi morala v primeru, ko se naloge za vračilo zadevnih nezakonitih pomoči izpodbijajo pred nacionalnimi sodišči, zadevna država članica v skladu z zahtevo po dejanski zagotovitvi vračila pomoči, ki niso združljive s skupnim trgom, izpodbijati vsako nacionalno odločbo, s katero bi bil odločbi Komisije odvzet učinek, zlasti kot je to v tem primeru zaradi razlogov pravil zastaranja (glej po analogiji sodbo z dne 20. marca 1997 v zadevi Alcan Deutschland, C-24/95, Recueil, str. I-1591, točki 34 in 38) ali dokazovanja. Posledično in zaradi razlogov, ki so podobni tistim iz točke 74 te

sodbe, dokaz o taki skrbnosti zadostuje za izključitev zadevnih pomoči iz pomoči, ki še niso bile vrnjene in ki jih je treba upoštevati pri izračunu denarne kazni.

B – *Pavšalni znesek*

1. Trditve strank

79 Komisija, sklicujoč se na metodo izračuna iz Obvestila z dne 13. decembra 2005, kot je bilo posodobljeno z Obvestilom iz 2010, ocenjuje, da je pavšalni dnevni znesek, ki je bil prvotno določen na 31.744 EUR in v skladu s tem zadnjim obvestilom znižan na 27.200 EUR in izračunan na podlagi pavšalne osnove 200 EUR, za katero je bil določen koeficient resnosti 8, koeficient trajanja 3 in faktor *n* 17, pri čemer je bila ta pomnožena s številom dni kršitve med 1. aprilom 2004 in dnevom razglasitve te sodbe, prilagojen resnosti kršitve in da ima potrebni odvračalni učinek.

80 Glede načina izračuna tega zneska Komisija zatrjuje, da mora biti v vsakem posameznem primeru odvisen od vseh upoštevnih elementov, zlasti od trajanja neizpolnitve obveznosti od sodbe, s katero je bila neizpolnitev obveznosti ugotovljena, in od zadevnih javnih ter zasebnih interesov ter ravnanja Italijanske republike. Glede na to, da ta država po desetih letih od sprejetja Odločbe 2000/128 in po šestih letih od zgoraj navedene sodbe Komisija proti Italiji z dne 1. aprila 2004 ni izpolnila svojih obveznosti in glede na to, da so bile zadevne pomoči izplačane ne glede na gospodarski sektor prejemnikov in se je z njimi dajalo prednost v glavnem italijanskim podjetjem, Komisija ocenjuje, da je predlog, ki ga je predlagala Sodišču, ustrezen.

81 Italijanska republika trdi, da je pavšalni znesek ob upoštevanju zlasti zgoraj navedene sodbe Komisija proti Franciji z dne 12. julija 2005 nesorazmeren glede na njeno ravnanje in na eventualno škodo, ki naj bi izhajala iz očitane kršitve. Glede tega ta država članica vztraja, da so v tem primeru obstajale posebne okoliščine, in sicer kompleksnost Odločbe 2000/128 in nemožnost izvršitve te odločbe v kratkem roku, ob tem pa navaja tudi, da je v tem postopku sama ravnala aktivno.

2. Presoja Sodišča

a) Načelo naložitve pavšalnega zneska

82 Uvodoma je treba opozoriti, da je ob upoštevanju ciljev postopka iz člena 228(2) ES Sodišče pri izvrševanju pooblastila za odločanje po prostem preudarku, ki mu je podeljeno v okviru tega člena, pristojno za kumulativno naložitev denarne kazni in pavšalnega zneska (glej v tem smislu zgoraj navedeno sodbo Komisija proti Franciji z dne 12. julija 2005, točka 83).

83 Naložitev pavšalnega zneska mora biti v vsakem posameznem primeru odvisna od vseh upoštevnih elementov, ki se nanašajo na značilnosti ugotovljene neizpolnitve obveznosti in na ravnanje države članice, na katero se nanaša postopek, ki se je začel na podlagi člena 228 ES. Navedena določba v zvezi s tem podeljuje Sodišču široko pooblastilo za odločanje po prostem preudarku, da ugotovi, ali je tako sankcijo treba naložiti ali ne (zgoraj navedena sodba Komisija proti Grčiji z dne 7. julija 2009, točka 144 in navedena sodna praksa).

84 V tem primeru je poleg resnosti zadevne neizpolnitve obveznosti, kot je bila ugotovljena v točkah od 60 do 63 te sodbe, treba navesti, da na dan zaključka ustnega postopka, to je več kot sedem let po razglasitvi zgoraj navedene sodbe Komisija proti Italiji z dne 1. aprila 2004, in več kot dvanajst let po sprejetju Odločbe 2000/128, ki je bila sprejeta 11. maja 1999, Italijanska republika, kot to izhaja iz replike te države članice, še vedno ni natančno navedla dokončnega celotnega zneska pomoči, katerih vračilo je treba zagotoviti.

85 Poleg tega je v najboljšem primeru šele dve leti po razglasitvi te iste sodbe Komisija proti Italiji – kot to izhaja iz točk od 10 do 19 te sodbe in kot je to poudarila Italijanska republika med obravnavo – ta država članica sprejela prve dosledne ukrepe za rešitev težav pri določitvi in vračanju pomoči, ki so bile z Odločbo 2000/128 razglašene za nezakonite in nezdružljive. Natančneje, uredba-zakon št. 59 z dne 8. aprila 2008, ki je namenjena reševanju težav v postopku, nastalih s tem, ko so italijanska sodišča odložila izvršitev nalogov za vračilo zadevnih nezakonitih pomoči, je bila sprejeta šele po poteku roka, določenega v obrazloženem mnenju z dne 1. februarja 2008 in je le deloma sanirala zamudo pri vračilu pomoči, na katere se ta odločba nanaša (glej po analogiji sodbi z dne 22. decembra 2010 v zadevi Komisija proti Italiji, C-304/09, ZOdl., str. I-13903, točke od 40 do 42, in z dne 5. maja 2011 v zadevi Komisija proti Italiji, C-305/09, ZOdl., str. I-3225, točke od 38 do 40).

86 Iz ustaljene sodne prakse pa izhaja, da mora država članica doseči učinkovito izterjavo dolgovanih zneskov, saj pozna izterjava, do katere pride po izteku roka, ni v skladu z zahtevami Pogodbe (glej v tem smislu zgoraj navedeno sodbo Komisija proti Italiji z dne 5. maja 2011, točka 27 in navedena sodna praksa).

87 Utemeljitve Italijanske republike v zvezi s tem, in sicer da naj bi zamuda pri izvrševanju navedene sodbe nastala zaradi notranjih težav, povezanih s kompleksnostjo ukrepov, ki jih je treba izvesti za določitev prejemnikov zadevnih nezakonitih pomoči in za to, da bi ti te pomoči vrnili, ni mogoče sprejeti. Kot je Sodišče večkrat razsodilo, se po eni strani država članica ne more sklicevati na določbe, prakso ali

stanje notranjega pravnega reda, da bi upravičila neizpolnjevanje obveznosti, ki jih nalaga pravo Unije (glej zlasti sodbo z dne 4. junija 2009 v zadevi Komisija proti Grčiji, C-568/07, ZOdl., str. I 4505, točka 50), po drugi strani pa je odprava nezakonite pomoči z njeno vrnitvijo logična posledica ugotovitve nezakonitosti te pomoči in ta posledica ne more biti odvisna od oblike dodeljene pomoči (glej v tem smislu zgoraj navedeno sodbo Komisija proti Poljski, točka 54 in navedena sodna praksa).

88 Ugotoviti je torej treba, da je neizpolnitev obveznosti, ki se očita Italijanski republiki, trajala precej dolgo in nikakor ni povezana s težavami glede vračila pomoči, plačanih v skladu z ureditvijo, ki je bila razglašena za nezakonito in nezdružljivo s skupnim trgom.

89 Poleg tega Sodišče meni, da sta pravni in dejanski okvir ugotovljene neizpolnitve lahko kazalnika, da je za učinkovito preventivo poznejših podobnih kršitev prava Unije treba sprejeti odvračilni ukrep (glej v tem smislu sodbo z dne 9. decembra 2008 v zadevi Komisija proti Franciji, C-121/07, ZOdl., str. I-9159, točka 69).

90 Zlasti je treba navesti, da je bilo glede Italijanske republike izdanih že več sodb na podlagi člena 88(2) ES, s katerimi je bila ugotovljena neizpolnitev obveznosti, ker ta država ni takoj in učinkovito zagotovila vračila pomoči, ki so bile izplačane v skladu z ureditvami, ki so bile razglašene za nezakonite in nezdružljive s skupnim trgom.

91 Poleg ugotovitve, da Odločba 2000/128 ni bila izvršena takoj in učinkovito, kar je bilo naloženo z zgoraj navedeno sodbo Komisija proti Italiji z dne 1. aprila 2004, katere neizvršitev je sprožila ta postopek, je namreč Sodišče ugotovilo še več neizpolnitev obveznosti države, in sicer zlasti v sodbah z dne 1. junija 2006 v zadevi Komisija proti Italiji (C-207/05), in v zgoraj navedenih sodbah Komisija proti Italiji z dne

6. decembra 2007, Komisija proti Italiji z dne 22. decembra 2010, in Komisija proti Italiji z dne 5. maja 2011.

92 Glede na zgoraj navedeno Sodišče meni, da je v okviru tega postopka naložitev plačila pavšalnega zneska Italijanski republiki utemeljena.

b) Višina pavšalnega zneska

93 Če se Sodišče odloči, da bo naložilo plačilo pavšalnega zneska, ga mora ob izvajanju pooblastila za odločanje po prostem preudarku določiti tako, da je po eni strani prilagojen okoliščinam in po drugi strani sorazmeren z ugotovljeno neizpolnitvijo obveznosti ter plačilno sposobnostjo zadevne države članice (glej zgoraj navedeno sodbo Komisija proti Grčiji z dne 31. marca 2011, točka 31).

94 Med odločilne dejavnike v zvezi s tem spadajo trajanje neizpolnitve obveznosti od sodbe, s katero je bila neizpolnitev obveznosti ugotovljena, in resnost kršitve (glej v tem smislu zgoraj navedeno sodbo Komisija proti Grčiji z dne 7. julija 2009, točki 147 in 148 in navedena sodna praksa).

95 Kot protiutež ugotovitvam iz točk od 58 do 63, 84 in 85 te sodbe glede trajanja neizpolnitve obveznosti in resnosti te neizpolnitve, je treba upoštevati elemente, ki jih je navedla Italijanska republika, ki dokazujejo da je vračilo zadevnih pomoči postalo kočljivejše, ker so bile le te plačane v skladu z ureditvijo pomoči, za katero so bili z Odločbo 2000/128 za združljivost zadevnih pomoči določeni pogoji, in ker je bilo

za izvajanje te odločbe določeno, da ta država opredeli prejemnike teh pomoči in znesek, ki ga je vsak izmed njih prejel.

96 Na podlagi vseh teh dokazov Sodišče meni, da je z določitvijo pavšalnega zneska, ki ga mora v skladu s členom 228(2), tretji pododstavek, ES, plačati Italijanska republika, to je 30 milijonov EUR, opravljena pravilna presoja okoliščin tega primera.

97 Zato je treba Italijanski republiki naložiti, naj Komisiji na račun „Viri lastnih sredstev Evropske unije“ plača pavšalni znesek 30 milijonov EUR.

VI – Stroški

98 V skladu s členom 69(2) Poslovnika se neuspeli stranki naloži plačilo stroškov, če so bili ti priglašeni. Komisija je predlagala, naj se Italijanski republiki naloži plačilo stroškov, in ker ta ni izpolnila obveznosti, se ji naloži plačilo stroškov.

Iz teh razlogov je Sodišče (tretji senat) razsodilo:

1. **Italijanska republika s tem, ko na datum izteka roka, ki ga je Komisija v skladu s členom 228 ES določila v obrazloženem mnenju z dne 1. februarja 2008,**

ni sprejela vseh ukrepov za izvršitev sodbe z dne 1. aprila 2004 v zadevi Komisija proti Italiji (C-99/02) v zvezi z vračilom pomoči s strani prejemnikov, ki so bile v skladu z Odločbo Komisije 2000/128/ES z dne 11. maja 1999 v zvezi s sistemi pomoči, ki jih izvaja Italija in se nanašajo na ukrepe za zaposlovanje, razglašene za nezakonite in nezdružljive s skupnim trgom, ni izpolnila obveznosti iz te odločbe in iz člena 228(1) ES.

2. **Italijanski republiki se naloži, naj Komisiji na račun „Lastni viri Evropske unije“ plača denarno kazen v višini, ki ustreza osnovnemu znesku 30 milijonov EUR, pomnoženemu z odstotkom nezakonitih in nezdružljivih pomoči, ki ob koncu zadevnega obdobja še niso bile vrnjene ali glede katerih ni bilo dokazano, da so bile vrnjene, in ki se izračuna glede na celoten še nevrnjen znesek na dan razglasitve te sodbe, in sicer od te sodbe do izvršitve navedene sodbe z dne 1. aprila 2004 na polletno zamudo pri izvajanju potrebnih ukrepov za izvršitev sodbe z dne 1. aprila 2004 v zadevi Komisija proti Italiji.**

3. **Italijanski republiki se naloži, naj Evropski komisiji na račun „Lastni viri Evropske unije“ plača pavšalni znesek 30 milijonov EUR.**

4. **Italijanski republiki se naloži plačilo stroškov.**

Podpisi